

„Amikor a rács mögött élő emberek a kultúrával foglalkoznak, az új lehetőségeket nyit az életükben”

(*Gabriele Begernek*, a Német Könyvtári Szövetség elnökének szavai abból az alkalomból tartott beszédében, hogy 2007-ben-ben a münsteri börtönkönyvtárat választották az Év Könyvtárának Németországban.)

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Jogi Szekciójának 2013. november 26-án megrendezett őszi szakmai napja nagy sikerrel, jelentős érdeklődést kiváltva zajlott le a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Frecskay János Szakkönyvtárában.

Erre az alkalomra igazán különleges témát tűztünk napirendre: a börtönkönyvtárakban folyó könyvtári tevékenységekről, az elítéltek olvasási szokásairól, nyelvhasználati sajátosságairól hallgathattunk szakavatott előadóktól kiváló beszámolókat, illetve megismerkedhettünk a rendezvényünknek helyet biztosító Frecskay János Szakkönyvtárban folyó szakmai munkával, a könyvtár sajátos állományával, annak unikális darabjaival.

A tanácskozás megnyitása, az egybe gyűlték üdvözlése után *Tószegi Zsuzsanna*, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala elnöki főtanácsadója a hivatal képviseletében üdvözölte a hallgatóságot, majd bemutatta a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalában (az egykori Magyar Szabadalmi Hivatalban) folyó munkát. Beszélt arról, hogy milyen korszerű szolgáltatá-

sokkal állnak a lakosság rendelkezésére a szellemitulajdon-védelem területén, megemlítve a szabadalmi és védjegyszolgáltatásokat, illetve az önkéntes műnyilvántartást és az árva művek nyilvántartását.

Ismertette a legfontosabb kiadványait és azt a hatalmas munkát, melynek során például a magyar szabadalmi leírásokat tartalmazó állományukat digitalizálták, és az érdeklődők, kutatók számára ingyenesen hozzáférhetővé tették. Akik szeretnének alaposabban tájékozódni, az 1996 óta működő honlapokon tehetik meg, melyeknek a látogatottsága igen nagy, milliós nagyságrendű: <http://www.sztnh.gov.hu/> és <http://szellemitulajdon.hu>.

Tószegi Zsuzsanna ismertetője után *Amberg Eszter*, az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) főkönyvtárosa és jogásza ismertette azt a felmérést és annak elemzését, mely a büntetés-végrehajtási intézetekben készült az intézetek könyvtárainról és az elítéltek olvasási szokásairól.

Kőszegi Szilvia bv. őrnagy, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága kiemelt főreferense sajnos nem tudott részt venni a rendezvényen, de az előadását Amberg Eszter tolmácsolta.¹

Az alapos és részletes statisztikai elemzések mellett a legfontosabb megállapításai közül kiemelte, hogy hiányzik a börtönkönyvtárakra vonatkozó irányelv, ezt el kellene készíteni és harmonizálni az EU-s tagállamokéval.

Ugyancsak hiányoznak a könyvtárak alapdokumentumai, SZMSZ, könyvtárhasználati szabályzat, küldetésnyilatkozat, melyeket jó lenne mielőbb elkészíteni.

Kitért arra is az elemzés, hogy a szabadidős tevékenységek között az olvasás a középmezőnyben foglal helyet a börtönökben lévők népszerűségi listáján, ebben azonban igen meghatározó szerepe van az illető elítélt olvasási képességének. A könyv, az olvasás azonban igen fontos és hangsúlyos szerepet kap a fogvatartottak reszocializációjában, ezért mindent el kell követni ennek biztosítására.

Következő előadónk, *Gyurnik Mária* bv. alezredes, a Tökölön működő Fiatalok Büntetés-végrehajtási Intézetének könyvtárát mutatta be. Fotókkal illusztrált előadásából képet kaphattunk arról, hogy milyen körülmények között folyik

egy ilyen intézményben a könyvtári tevékenység, hogyan tudják kiszolgálni az olvasó fiatalokat.

A megközelítőleg kilencszáz fogvatartott közül kétszáz a fiataloké, rájuk nagyobb figyelmet kell fordítani, mert ők még jobban bevonhatók a kulturális tevékenységekbe. Nemcsak olvasnak, de kulturális vetélkedőket, szakköröket is szerveznek számukra, és az egyes ünnepekre készülő műsorok összeállításába is bevonják őket.

A nagykorú fogvatartottak kevesebbet tudnak olvasni, mert ők dolgoznak, kevesebb az idejük, de befolyásoló tényező, hogy nekik általában jobb az anyagi háttérük, több pénzzel rendelkeznek, könnyebben jutnak hozzá a számukra érdekes és fontos irodalomhoz, folyóiratokhoz.

Következő előadónk, *Tóth Aranka* őrnagy, könyvtárvezető a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézettől, az intézményünkben működő könyvtár bemutatására

¹ Az Amberg Eszter előadásának vázát alkotó felmérés részletes ismertetését a Könyvtári Figyelő 2012. évi 2. és 4. számában találhatják meg a téma iránt érdeklődő kollégáink. In: Könyvtári figyelő, ISSN 0023-3773, 2012. (58. évf.) 2. sz. 241–254. old.
oszk.hu/kf/2012/06/konyvtarak-a-peremhelyzetben-elok-szolgalataban-bortonkonyvtarak-2006-2010/
AMBERG Eszter: Fogva tartott képzelet? A fogvatartottak olvasási és könyvtárhasználati szokásairól. In: Könyvtári figyelő, ISSN 0023-3773, 2012. (58. évf.) 4. sz. 691–712. old.
Felhívta figyelmünket még az alábbi munkára is: Kőszegi Szilvia–Varga Zoltán: A fogvatartottak oktatása. In: Könyvtári figyelő, ISSN 0023-3773, 2013. (59. évf.) 2. sz. 269–275. old.

vállalkozott. Nagy érdeklődés övezte az igen hangulatos előadást, melyből megismerhettük a komoly munka mellett azt a sok szervezési feladatot, melynek segítségével megoldható az elítéltek legideálisabb kiszolgálása. Ő a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet Maglódi úti objektumában dolgozik tizenegy éve, ebből hat éve könyvtároskodik, de nem ez a szakmája.

Összesen ezerkétszáz főt kell ellátni, egy nevelőre nyolcvanöt–kilencven fogvatartott jut. Mivel előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottokról van szó, sokkal fokozottabb ellenőrzést kell alkalmazni velük szemben, a „mozgatásuk” nem megoldható eredményesen, ezért bevezették a mozgókönyvtár intézményét. Három fogvatartott látja el ezt a feladatot, akiknek kiválasztása igen nagy gondosságot, körültekintést követel. Felvételekről láthattuk a hangulatosan berendezett, olvasásra kialakított szobát – szentélynek nevezik –, ahol azokat a nagyobb óvásra érdemes versesköteteket, kézikönyveket tárolják, melyeket nem akarnak felügyelet nélkül „kiadni”.

Ennek anyagi fedezetét két sikeres pá-

lyázat biztosította, melyeket az OSZK-val közösen adtak be, és összesen hét-százezer forintot nyertek.

Említést tett még előadónk arról is, hogy az általuk meghirdetett szavalóversenyeknek milyen nagy a népszerűsége, a jelentkezők száma nyolcvan és száz között mozog.

Előadónk leginkább azt fájlalják, hogy igen kevés pénz jut az állomány frissítésére. Megtudtuk érdekességképpen azt is, hogy a *Biblia* nemcsak azért a legnépszerűbb mű, mert lelki támaszul szolgál, de azért is, mert ennek finom papírja a legalkalmasabb a cigaretta sodrására.

Igen aggasztó, de azzal szembesülnek, hogy egyre több a fogvatartottak között az analfabéta.

Előadásából kitűnt az a szakmai hozzáértés és elhivatottság, ami nélkül nem lehetne ezt az áldozatos feladatot ellátni. Csak gratulálni tudunk eredményeikhez!

Rövid kávészünet után *Ránki Sára*, a Központi Nyomozó Főügyészség nyelvész szaktanácsadója *A fogvatartottak nyelvhasználati jellemzői igazságügyi nyelvészeti szemszögből* című címmel tartotta meg előadását.

Előadónk vázolta azokat a fő tudományágakat, melyek az igazságügyi nyelvészet körébe tartoznak.

Az igazságügyi nyelvészet olyan kérdésekkel foglalkozik, amelyek a jogalkotásban, a jogi aktusokban és a büntügyi eljárásokban felmerülő, nyelvészeti elemzést szükségessé tevő nyelvhasználati vizsgálatot helyezik a középpontba. Ilyen kérdések lehetnek, hogy a törvény szövege egyértelmű-e, hogy a tanúvallomások lejegyzése ekvivalens-e a vallomással, vagy hogy a névtelen zsarolólevelet írhatta-e a vádlott.

Mivel hazai szakirodalom Nagy Ferencnek az Akadémiai Kiadónál 1980-ban megjelent, *Kriminalisztikai szövegnyelvészet* című munkáján kívül nincs, ezért csak a külföldi szakirodalomra lehet hagyatkozni. Részterület a fonológia, a dialektológia, az igazságügyi retorika, a szerzőségvizsgálat, a pragmatikai vizsgálat.

A nyelvi bűncselekmények szoros összefüggést mutatnak a beszédaktusokkal. Ide tartozik a fenyegetés, a megvesztegetés, a bujtogatás, a szexuális szolgáltatás kérése, a zsarolás, a verbális zaklatás és a gyűlöletbeszéd.

A nyelvi bizonyíték lehet írásos és hangzó nyelvi anyag is. Az előbbivel a kriminalisztikai nyelvészetben belül a kriminalisztikai szövegnyelvészet foglalkozik, míg a hangzó anyagokat a kriminalisztikai vagy törvényszéki fonetika vizsgálja. A cél minden esetben a bűncselekmény elkövetőjének felkutatása, illetve a gyanúsított bűnösségének vagy ártatlanságának alátámasztása.

Szakmai napunk záró programja volt a könyvtárlátogatás a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Frecskay János Szakkönyvtárában.

A Frecskay János Szakkönyvtár hazánk egyetlen szellemitulajdon-védelmi tárgyú szakirodalomra fókuszáló nyilvános szakkönyvtára. Állományában megtalálhatók az iparjogvédelemre, valamint a szerzői jogra vonatkozó monográfiák és szakfolyóiratok, technika-, tudomány- és jogtörténeti művek, valamint korszerű, a legújabb fejlesztések eredményeit tartalmazó adatbázisok egyaránt. A könyvtárban megtekinthetők – többek között – a magyar szabadalmak és használati mintaoltalmak teljes gyűjteményei.

Először *Németh Gábor* igazgató, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Innovációs Főosztályának vezetője üdvözölte a csoportunkat. Örömmel fogadta látogatásunkat, és reményét fejezte ki a tekintetben, hogy szélesebb körben hírelt visszük a hivatal szolgáltatásainak. Véleménye szerint a hivatal és a szakkönyvtár is biztos kapcsolati pontot jelenthet a szakma számára a szellemi tulajdon védelme és a szerzői jogi kérdések megválaszolása terén.

Az igazgató után *Tóth Rita*, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Frecskay János Szakkönyvtár könyvtárvezetője vette

át a szót, és beszélt arról, hogy teljességre törekvően, e tekintetben „nemzeti könyvtári feladatokat” ellátva gyűjtik az iparjogvédelmi dokumentumok köréből a nemzeti szabadalmakat és a használati mintaoltalmi leírásokat.

Állományuk több mint egymillió könyvtári egység, ennek kilencven százaléka iparjogvédelmi dokumentum.

1896-ban alapították a Magyar Királyi Szabadalmi Hivatalt és hivatalos lapjukat, a *Szabadalmi Közlönyt* is. 5792-es lajstromszámmal jelent meg az első önálló szabadalmi leírás, számuk napjainkra 223 ezerre nőtt. Ezek mind elérhetők ingyen a hivatal honlapjáról (<http://epub.hpo.hu/e-kutatas/?lang=HU>).

Ezt a hatalmas munkát öt munkatárs végzi. Olvasóik elsősorban egyetemisták, kutatók, ügyvédek, oktatók, iparjogvédelmi szakemberek.

Frecskay János nevét 2011-ben vette fel a könyvtár.

Az állomány feltárására a HUNTEKA integrált könyvtári rendszert használják. Arra törekszenek, hogy tartalmilag a lehető legmélyebben tárják fel a dokumentumokat, ennek érdekében a közel száz hazai és külföldi szellemitulajdon-védelmi szakfolyóiratot, valamint a gyűjteményes munkákat is analitikusan dolgozzák fel. Folyamatosan készíteneik gyarapodási jegyzékeket, ajánló irodalomjegyzékeket.

Alapelvük, hogy „nem akkor segít egy könyv, ha az a polcon van, hanem akkor, ha kézben van” – vallja Tóth Rita, ennek szellemében gyakran adnak ki hétvégére például kézikönyvtári dokumentumokat.

Végezetül *Tóth Gábor* mutatta be az iparjogvédelmi dokumentumokat, ezek közül is elsősorban a szabadalmakat.

Itt is szeretnék ismételten köszönetet mondani Németh Gábor igazgató úrnak, Tóth Ritának és a könyvtár munkatársainak, hogy befogadtak és ilyen kellemes környezetben vendégül láttak bennünket.

Természetesen köszönöm meghívott előadóinknak a színvonalas, tartalmas előadásokat, szakmai napunkon részt vevő vendégeinknek pedig a megtisztelő jelenlétüket.

Abban a reményben kívánok tisztelt olvasóinknak kellemes időtöltést a munkánkról szóló híradás olvasása során, hogy lehetőségünk lesz hamarosan újabb beszámolóval hírt adni a Jogi Szekció eredményeiről. ■

